

KATASTROFA U 36 REDAKA

Piše: Maroje Mihovilović

Na račun sovjetskih sredstava informiranja upućene su iz inozemstva mnogobrojne kritike, isprva zbog njihove totalne šutnje, a onda zbog krajnje škrtog izvještavanja o katastrofi u Černobilu. No, bolji poznavaoči sovjetskoga sistema informiranja, koji znaju da u takvim događajima ona rijetko kad išta izvještavaju, čak su i iznenađeni, u povodu nesreće u Černobilu, zbog neobične opsežnosti sovjetskih informacija.

Po svojim neposrednim, dugoročnim, lokalnim i međunarodnim posljedicama, nesreća u sovjetskoj atomskoj centrali u Černobilu događaj je od izvanrednog značenja i za SSSR i za cijelu međunarodnu zajednicu. Čak ako odbacimo sva razna nagadanja iz inozemstva, te se priklonimo sovjetskim informacijama o događaju, černobilsku nesreću treba tako procjenjivati. Šest je osoba poginulo (po sovjetskim izvorima), oko 250 ih je povrijeđeno, od toga najmanje dvadeset vrlo teško, ako ne i fatalno. Oko 90.000 ljudi je evakuirano s područja oko reaktora, široka područja Ukrajine i Bjelorusije kontaminirana su radioaktivnošću, što će imati značajne ekonomske posljedice. Oblak je prešao granice SSSR-a, nanio štete i izazvao bojazan za zdravlje u petnaestak evropskih zemalja i u Japanu, oštetio mnoge zemlje, narušio trgovačke i ekonomske odnose. Nesreća se dogodila u noći između petka 25. i subote 26. travnja.

No svijet je za nesreću saznao gotovo tri dana poslije, i to na neobičan način. Vijest je stigla na stopalima. U ponedjeljak 28. travnja, kao i svakog radnog dana, grupe radnika stizale su na posao u švedsku nuklearnu centralu u Forsmarku. Svi radnici moraju proći pokraj uređaja za registriranje radijacije i kad ulaze i kad izlaze iz centrale. Tog je jutro uređaj podigao alarm zbog povećane radioaktivnosti na stopalima jednog radnika. Dana je opća uzbuna, jer to je bio znak da je u okolišu povećana radioaktivnost. Počela je opća provjera i ustanovljeno je da je u zraku povećana radioaktivnost, pa je smjesta prekinut rad u Forsmarku. Ekipe za kontrolu centrale krenule su u akciju jer je, naravno, prva sumnja bila da radioaktivnost izbija iz švedske centrale. No nije pronađen nikakav kvar, a — što je bilo osobito zanimljivo — počele su stizati vijesti iz cijele Švedske i iz susjedne Finske o širokoj radioaktivnoj zagađenosti. U analizu pojave uključeni su i meteorolozi kako bi se na temelju strujanja vjetrova ustanovilo odakle potječe ta radioaktivnost. Meteorolozi su objasnili da je tog pone-

djeljka nad tim dijelom Evrope prevladavalo jugoistočno strujanje, pa se na temelju toga došlo do zaključka da je radioaktivnost stigla sa sovjetskog područja, preko Baltičkog mora.

Bilo je zanimljivo tog ponedjeljka 28. travnja slušati svjetske radio-stanice koje su — uz razne druge događaje — javljale o toj pojavi radioaktivnosti u Skandinaviji. Najprije su i one nagadale da je kvar negdje u Švedskoj, a nakon objašnjenja švedskih stručnjaka i meteorologa počelo se kombinirati da bi izvor radijacije mogao biti negdje u sovjetskim pribaltičkim oblastima, pa se vrlo intenzivno spominjala Estonija. Svjetske radio-stanice javljale su i o naporima švedskih vlasti da od sovjetskih vlasti dobiju bilo kakvo objašnjenje. Oko podne švedski ataše za znanost u Moskvi, Per Olof Sjostedt, zatražio je informacije u Sovjetskoj komisiji za upotrebu atomske energije, ali tamo mu je rečeno da mu nemaju što reći. U švedskoj ambasadi održavano je tu večer primanje, pa je švedski ambasador Torsten Orn upitao jednog sovjetskog funkcionara iz Ministarstva vanjskih poslova za informaciju. Taj mu također ništa nije odgovorio, samo je rekao da je zabilježio njegovo zanimanje.

U devet sati u televizijskom dnevniku »Vremja« objavljena je informacija koju su čekale švedske vlasti, a s interesom očekivalo inozemstvo. Spiker je pročitao informaciju agencije TASS da se u Černobilu u atomskoj centrali dogodila havarija.

Ta vijest nije objavljena sutradan u središnjim sovjetskim novinama, iako je u svjetskoj štampi vijest o nesreći u Černobilu objavljena na naslovnim stranicama, a velike svjetske novine, »The Times«, »Le Monde«, »La Stampa«, »International Herald Tribune« i sve druge posvetile su tom događaju izuzetan prostor, čak po nekoliko stranica. Da je riječ o velikoj nesreći moglo se zaključiti po tome koliko je velika radioaktivnost u Švedskoj, tako daleko od mjesta nesreće u centralnoj Ukrajini. No, dok su svjetske novine bile prepune vijesti, komentara i objašnjenja o događaju, prisjećanja o prethodnim nesrećama, nagadanja o razmjerima nesreće, razgovara sa stručnjacima, vijesti iz američkih obavještajnih izvora, analiza satelitskih snimaka, rasprava o utjecaju nesreće na ovogodišnju zetvu u SSSR-u, razmatranja o budućnosti ukrajinskog partijskog šefa Vladimira Ščerbitskog, koji — po zapadnim tvrdnjama — nije ni prije bio u dobrim odnosima sa sovjetskim vođom Mihailom Gorbačovom, u SSSR-u o svemu tome — ni riječi. U prvomajskom broju »Pravde«, svečano uređenom za veliki međunarodni praznik rada, na dnu druge stranice, u samom donjem desnom kutu, objavljen je mali člančić od ukupno 36 redaka, i to pod neuglednim naslovom »Od vlade SSSR-a«. Prva rečenica tog člančića glasi: »U černobilskoj atomskoj elektrocentrali nastavlja se rad na likvidaciji nedavne havarije...«

U doba kad su već u mnogim evropskim zemljama počele mjere protiv radioaktivnosti, kad je savjetovano djeci i trudnicama da ne izlaze iz kuća, sovjetska televizija prikazala je pretpraznično i prazničko raspoloženje u rjezovskoj

oblasti, majke s djecom u prazničnoj šetnji gradom, seljake i stoku na poljima, najnormalniju atmosferu. Upozorenja građanima Kijeva da ne jedu svježe povrće, da drže djecu u kućama, da paze kod konzumiranja vode i mlijeka, bit će objavljena tek desetak dana nakon nesreće. A Kijev se nalazi samo stotinjak kilometara od nuklearne centrale u Černobilu.

Tih je dana iz praktičkih, a i iz političkih razloga, SSSR primio mnogo kritika iz inozemstva zbog šutnje o nesreći. S jedne strane kritizirane su sovjetske vlasti zbog zadržavanja informacija koje bi mogle biti korisne inozemnim vladama da poduzmu mjere zaštite vlastitog stanovništva. S druge strane, kritizirana je sovjetska vlada zbog zadržavanja informacija vlastitim građanima, informacija koje su ključne za njihov svakodnevni život, za njihovo zdravlje. Tek desetak dana nakon događaja počele su iz SSSR-a stizati neke informacije o događaju, dijelom preko nekih izvjava sovjetskih funkcionara u inozemstvu, a tek četrnaest dana nakon događaja svijet je upoznat s nešto kompletnijom, iako još ne potpunom sovjetskom verzijom događaja, i to uvelike zahvaljujući predsjedniku Međunarodne organizacije za atomsku energiju, koji je imao dugotrajne razgovore u Moskvi sa sovjetskim funkcionarima i stručnjacima, te priliku da helikopterom preleti nesrećenu centralu. Iz Moskve su se čule izvještaje o tome da lokalne vlasti nisu dobro procjenjivale opseg i značenje nesreće, pa su prekasno evakuirale i sovjetske građane iz okolice, a to je i razlog što nije dovoljno brzo obaviješteno i inozemstvo.

U inozemstvu su se mnogi, rekli smo, zgražali zbog načina na koji se u SSSR-u informiralo u nesreći u Černobilu, ali, istini za volju, treba napomenuti da je ovo događaj određene vrste, o kojemu se, s obzirom na njegovu prirodu, u SSSR-u ovaj puta reklo izuzetno mnogo! Jer u SSSR-u se o nesrećama tog tipa nikad ništa ne piše, kao što se ne piše o avionskim nesrećama, potresima, poplavama i sličnim događajima. Piše se o njima samo ako u nesreći nastrada neki stranac. I o nesreći u Černobilu vjerojatno se u štampi ne bi ništa pisalo da je ona ostala »zatvorena« unutar sovjetskih granica, da radioaktivni oblak, koji ne poznaje granice, nije došao i nad Švedsku, Finsku, a potom i nad cijelu srednju, istočnu i južnu Evropu. Uostalom, ovih dana, kad se povećao interes za sovjetske nuklearne havarije, švedski stručnjaci otkrili su zanimljiv podatak. Po njihovim saznanjima, od 1982. morale su u SSSR-u biti najmanje još tri nuklearne havarije, jer su u tri navrata zabilježena povećanja radioaktivnosti koja je stigla sa sovjetskog teritorija (srećom manje razine radioaktivnosti) s karakterističnim sastavom koji govori da ta radioaktivnost potječe od nuklearnih centrala.

Černobil je — po količini informacija — iznimka (i to u pozitivnom smislu), jer, rekli smo, sovjetske štampa i televizija u načelu o takvim događajima ništa ne pišu i ne javljaju. U prosincu 1957. po svemu sudeći, u mjestu Kištim, između Sverdlovska i Celjabinjska, došlo je — čini se — do znatno veće nuklearne katastrofe od ove nedavne u Černobilu. U tom po-

dručju Urala bila su skladišta nuklearnog otpada. Čini se da je na jednom stovarištu otpada došlo do nekontrolirane nuklearne reakcije, zbog koje je zagađen širok naseljeni prostor. No ništa o tome nije napisano u sovjetskoj štampi.

Godine 1978. sovjetski biolog Zhores Medvedov, koji je emigrirao u Veliku Britaniju, a zajedno se s bratom Royom Medvedovom (koji je ostao u SSSR-u) bavio disidentskom aktivnošću, objavio je u britanskom znanstvenom magazinu »New Scientist« članak u kojemu je iznio tezu da se u Kištimu dogodila nuklearna katastrofa s mnogo žrtava. On je, dok je još bio mladi biolog u SSSR-u, nešto naučio da su neki znanstvenici, njegove kolege, odlazili u taj kraj da se bave biološkim promjenama zbog radioaktivnosti. Čuo je i za neke izvještaje svjedoka o nekoj velikoj nesreći u tom području, o tome da je kraj bio zatvoren za promet, te da su u to doba u bolnicama u Sverdlovsku na liječenju bili mnogi ljudi. Počeo je skupljati podatke, tražiti znanstvene članke svojih kolega u sovjetskim znanstvenim časopisima, te malo-pomalo sklopio mozaik iz kojega je zaključio da je to bila značajnija mirnodopska nuklearna katastrofa s mnogo žrtava, s trajnim posljedicama na vegetaciju i na zdravlje ozračenih stanovnika. Njegove tvrdnje navodno potvrđuju i satelitske snimke toga područja, iako neki znanstvenici na Zapadu opovrgavaju Medvedoveve tvrdnje. U SSSR-u o svemu tome — ni riječi.

No takvih šutnji o sličnim događajima bilo je mnogo. Američki novinar Herdrick Smith, dopisnik »The New York Timesa« iz Moskve sedamdesetih godina (koji je poslije napisao poznatu knjigu »Rusi«) opisuje jedan zanimljiv događaj. U kolovozu 1972. nad Moskvom se nadvila plavičasta maglica. Bila je vrlo gusta, pa se nije vidjelo na daljini od trista metara, automobili su danju palili reflektore, a motoristi aerodrom Domodjedov morao je čak biti zatvoren. Ljudi su kašljali, nekima su suzile oči. Ljudi nisu znali o čemu je riječ, no proširila se glasina da je u blizini Moskve izbio šumski požar. Tek nakon sedam dana, u maloj vijesti na posljednjoj stranici jednog lista objavljeno je da je požar izbio u Šaturi, stotinjak kilometara istočno od Moskve, a dva dana poslije jedan je drugi list javio da je »dim stigao i do Moskve«. Mnogi su sumnjali da je požar tako daleko, pokušali su se raspitivati kod nadležnih službi, ali ništa nisu saznali. U toku ljeta u novinama su se pojavljivale sporadične vijesti, objavljena je vijest o herojstvu vatrogasaca, objavljen je nekrolog jednom mladiću koji je poginuo pri gašenju, i iz tih se informacija tek mnogo, mnogo poslije uspjelo stvoriti mozaik o onome što se dogodilo. Požar je izbio mnogo bliže Moskvi, bio je samo dvadeset kilometara od središta grada, u gašenju je sudjelovalo više od tisuću ljudi, a bjesnio je danima. Počeo je u srpnju, mjesec dana prije nego što se u novinama pojavila prva vijest o njemu. Najtiražniji sovjetski list, »Pravda«, ovom događaju nije posvetio ni redak.

Austrijski krenilolog mađarski emigrant Paul Lendvai, u knjizi »Birokracija istine«, opisuje sličan slučaj, kako je prešućivana informacija o jednom značaj-

nom događaju takve prirode, te kako su sovjetski građani na temelju sitnih informacija mogli saznati o čemu je riječ.

U nedjelju 12. kolovoza 1979. godine igralo se normalno kolo sovjetske nogometne lige. U utorak 14. kolovoza objavljeni su u novinama rezultati, ali ne za sve utakmice. »Izvjestija« su na posljednjoj stranici, gdje se objavljuju nogometni rezultati, objavile da je utakmica »Dinamo« (Minsk) – »Pakhtarov« (Taškent) – odgođena. U srijedu 15. kolovoza novinska agencija TASS objavila je kratko saopćenje u kojemu se kaže da su se dva aviona, jedan na liniji od Taškenta za Minsk, te drugi na liniji od Čeljabinska do moldavskog glavnog grada Kišinjeva, sudarila i da su svi putnici i članovi posade dvaju aviona poginuli. U saopćenju se nisu o tome mogli saznati ništa. Za centralnu moskovsku štampu sudar dvaju aviona, s najmanje 150 žrtava, nije bila vijest vrijedna štampanja.

Još ima takvih primjera da se o nesrećama govori u lokalnoj štampi, a u centralnoj da se ne objavi ni retka. Tako je bilo sa željezničkom nesrećom u Litvi, 4. travnja 1975, u kojoj je očito bilo mnogo žrtava, ali o kojoj je vijest objavljena samo u lokalnom listu »Sovjetskaja Litva«, ali ne i u moskovskoj štampi. Iz brojnih sličnih slučajeva može se već uočiti i pravilo: centralna moskovska štampa objavljuje vijest o nesrećama samo ako je izvjesno da će se o nesreći i tako saznati u inozemstvu, zato što je do nesreće došlo na inozemnom teritoriju ili zato što su u nesreći stradali inozemni državljani. Tako je moskovska štampa potkraj 1972. objavila kratku vijest o nesreći aviona »Aeroflota« na liniji Lenjingrad – Moskva, nedaleko od moskovskog aerodroma, kad je 176 osoba izgubilo živote, među njima 39 stranaca. Također je objavljena kratka vijest o padu sovjetskog supersoničnog putničkog aviona Tu-144 na aeromitingu u Parizu, 3. lipnja 1973. No o nesrećama u unutrašnjosti, gdje nema stranih žrtava, gotovo se nikad ne piše. Spomenuti Hedrick Smith (a i njegov kolega Robert Kaiser, koji je bio istodobno dopisnik »The Washington Posta«, te poslao objavio knjigu »Rusija«), spominju jedan tragičan događaj, koji govori o posljedicama takve šutnje o nesrećama.

Jedna je mlada žena, to su dva američka novinara čula od nekog sovjetskog znanstvenika, otputovala iz Karagande u središnjoj Aziji u Moskvu na prijemni ispit za moskovsko sveučilište. Trebala je u Moskvi provesti jedan tjedan. Njeni su roditelji čekali deset dana, a kako se ona uopće nije javljala, a ništa o njoj nisu znali ni njihovi prijatelji, otac je otputovao u Moskvu da je potraži. Na sveučilištu je saznao da djevojka uopće nije pristupila ispitu. Raspitivao se kod prijatelja, kod kojih je ona morala odsjesti, ali ona se ni tamo nije pojavila. Otišao je tada na policiju. Tamo su mu savetovali da ode na policijsku stanicu na aerodromu. I tamo je saznao istinu: avion kojim se njegova kćer vozila iz Karagande u Moskvu srušio se i svi su putnici poginuli. On je to saznao 14 dana nakon nesreće, i to ovako privatno. U novinama o nesreći nije bilo ni riječi.

Takva šutnja vlada o svim sličnim događajima, industrijskim nesrećama, potresima, poplavama, i to ne samo u štampi nego i u drugim publikacijama. Na primjer, danas ni u »Velikoj sovjetskoj enciklopediji« nije moguće pronaći točan podatak o žrtvama u katastrofalnom potresu koji je uništio Ašhabad, glavni grad Turkmenije, a potres se do-

godio 1948. Nigdje u sovjetskoj štampi ne mogu se pročitati informacije o kriminalu (osim u socijalnim i sociološkim reportažama i analizama).

Takav odnos sovjetskih medija prema događajima slične prirode može se zapaziti i u drugim rubrikama i sferama javnog interesa. Značajne vijesti, koje ne pripadaju u tzv. crnu kroniku, također se prešućuju ili dobivaju vrlo malo prostora u centralnoj sovjetskoj štampi. Tome je razlog opća priroda sovjetskih novina.

Svatko tko je ikad imao u rukama neki sovjetski dnevni list zna da se te novine uvelike razlikuju od novina u drugim zemljama. »Pravda« je vrlo tanka, ima samo tri lista. Uređena je vrlo konzervativno, prelomljena strogo, bez posebnih grafičkih značajki, uvijek na isti način. Prva stranica uvijek je posvećena značajnim temama partijskog života. Ako nema nekog značajnog partijskog događaja, onda je na naslovnoj stranici obvezatno fotografija radnika i njihovih radnih napora. Na naslovnoj stranici, osim aktualnog komentara, objavljuju se i partijske parole, pokatkad i prigodne pjesme, te službena saopćenja s važnim unutrašnjopolitičkim i vanjskopolitičkim aktivnostima šefa države i partije, te drugih najviših rukovodilaca. Na drugoj stranici najčešće se objavljuju partijske informacije, a tu stranicu osobito pažljivo čitaju partijski funkcionari u unutrašnjosti i agitatori, jer tu se objavljuju članci i komentari koji iznose službeni partijski stav. Na trećoj stranici objavljuju se domaće teme, a na slijedećoj stranici nastavlja se s istim temama. Prostor se iskorištava i za nastavak dužih materijala s prve stranice. Na tim stranicama uglavnom nema vijesti, riječ je o prikazima i komentarima, ideološkim napucima i smjernicama. Pretposljednja stranica je sasvim drukčija, na njoj se objavljuju vijesti iz svijeta, obvezatno s nekom antiimperijalističkom karikaturoom i blokom »Iz socijalističkih zemalja«. Posljednja stranica je najživlja, na njoj se objavljuju sportske vijesti, satira, praktični savjeti, televizijski program, kratke reportaže i vijesti o nekim važnim događajima koji po prirodi ne pripadaju na prethodne stranice. Na toj posljednjoj stranici često se nađu i vijesti koje bi se u drugim zemljama smatrale od prvorazrednog značenja. Kad je dogovoren prvi posjet jednog američkog predsjednika Moskvi, a to je 1972. bio dolazak predsjednika Richarda Nixona, sovjetski građani mogli su prvu informaciju o tome pročitati na posljednjoj stranici u rubrici o televiziji. Smjenjivanje ministra obrane maršala Georgija Žukova 1957. objavljeno je također na posljednjoj stranici kao sitna vijest u rubrici »Kronika«. Protjerivanje disidentskog pisca Aleksandra Solženjicina u veljači 1974. bilo je također sitna vijest za posljednju stranicu. I mnogi drugi događaji pojavljuju se tako na dnu stranice, kao sitne vijesti. Neke od tih vijesti štampaju se tako sitno i na unutrašnjim stranicama, pa tamo dolje, na dnu stranice, najavljuju se buduća važna međudržavna putovanja sovjetskih rukovodilaca, tamo se našlo i 40 riječi kojima je »Pravda« obavijestila o padu aviona Tu-144 u Parizu, tu se našla i vijest o nesreći 1972. u Moskvi. Kad je 11. rujna 1971. umro bivši sovjetski vođa Nikita Hruščov, sutradan je američki ist. »The New York Times« objavio oko 10.000 riječi o Hruščovu, njegovu životu i dobu, reakcijama na tu smrt u svijetu. U tim reakcijama nije bilo i reakcija iz Moskve, jer u Moskvi

nije bilo ništa objavljeno o Hruščovljevoj smrti. Tek dva dana nakon događaja objavljena je vijest o toj smrti. Objavljena je na dnu prvih stranica »Pravde« i »Izvjestija« (druge novine nisu je objavile), a bila je duga samo jednu rečenicu. Smrt čovjeka koji je bio na čelu zemlje u ključnom razdoblju destalinizacije bila je objelodanjena sa desetak riječi, a o njemu se govorilo kao o »umirovljeniku Nikiti Hruščovu«.

Kako se čita

»Pravda«?

U tom kontekstu nije ni čudno što je i vijest o nesreći u Černobilu objavljena na dnu druge stranice »Pravde«. Tamo se redovito u sovjetskoj štampi objavljuju ovako krupne vijesti.

Pažljivi čitatelji »Pravde«, zato vrlo pomno čitaju male vijesti na dnu stranica (koje u drugim zemljama čitatelji najčešće preskaču), a mnogi počinju novinu čitati od posljednje stranice prema naprijed. Pažljivi čitatelji »Pravde« zapažaju sigurno da u njihovim novinama ima vrlo malo tiskarskih pogrešaka, tipfelera. Dijelom je to stoga što je malo stranica, pa ih korektori mogu pažljivije pročitati, ali prvenstveno stoga što se »Pravda«, a i drugi sovjetski listovi, u najvećem dijelu slažu unaprijed »forski«. Dok se u drugim svjetskim dnevnicima samo vrlo malo materijala priprema dan unaprijed, u »Pravdi« se vjerojatno osamdeset ili devedeset posto materijala pripremi, složi unaprijed, a u posljednji trenutak dodaju se neke važnije vijesti, ako za njih ima mjesta.

Na naslovnoj stranici »The New York Timesa« piše »Svaka vijest koja je spremna za tiskanje«, čime se iskazuje osnovno načelo tih novina, a to je da se u list ubaci svaka novost koja stigne do zaključenja lista. U svim dnevnicima u svijetu postoji velika utrka s rokovima, želja da se u novinu ubaci posljednja vijest. U »Pravdi« se 150 novinara uglavnom uopće ne zabrinjava za robove, jer »Pravda« i nije ta vrsta novina, ona je prvenstveno propagandni izlog sovjetske partije, te ima sasvim drukčiju ulogu od štampe u većini drugih zemalja svijeta. Moglo bi se reći da sovjetska štampa nema zadatka da izvještava, nego da podučava, pa po tom kriteriju bira za objavljivanje i vijesti koje, po svojoj prirodi, imaju informativni a ne podučavajući karakter. Vijesti u sovjetskoj štampi nisu najvažniji dio lista, nego je važniji komentar.

U tom kontekstu treba procjenjivati i černobilsku katastrofu i odnos sovjetske štampe prema njoj. Ne treba zaboraviti da sovjetska partijska linija ima pozitivan odnos prema eksploataciji nuklearne energije u mirnodopske svrhe, da SSSR čini velike napore da unaprijedi i razvije vlastitu nuklearnu tehnologiju, osobito u sferi proizvodnje električne energije. Malo se u sovjetskoj štampi raspravljalo o ekološkim opasnostima izgradnje nuklearnih centrala. Zanimljivo je da je i nesreća u američkoj nuklearnoj centrali »Three Mile Island« pokraj Harrisburga, 28. ožujka 1979. dobila u sovjetskoj štampi vrlo malo publiciteta (»Izvjestija« su dva dana nakon događaja objavile malu vijest od 40 redaka), a i ko-

mentar događaja bio je vrlo blag, nije iskorišten za napade na kapitalističku tehnologiju i eksploataciju onako žarko kao u drugim slučajevima. Staviše, očito u kontekstu tog događaja, »Pravda« je 3. travnja 1979. objavila dug članak o sovjetskoj nuklearnoj centrali »Lenjin« (centrala u Černobilu nosi ime Lenjina), u kojemu se tvrdilo da centrala ima sistem sigurnosti koji onemogućuje ikakvo dizanje radioaktivnosti opasno za okoliš.

Čini se, ipak, da se svijest o opasnosti za okoliš ipak počela širiti, da je i u sovjetskom društvu porasla svijest o opasnostima nuklearne energije, čak i u mirnodopskoj upotrebi. Staviše, sovjetska je javnost sasvim konkretno, na specifičan ograničeni sovjetski način, upozorena i prije nesreće na slabosti u Černobilu. Upravo taj članak, objavljen na polovici prve stranice organa Saveza književnika Ukrajine, »Literaturnaja Ukrajina«, najbolje pokazuje kakva je bit djelovanja i kakvi su ciljevi sovjetskog novinarstva, i to na konkretnom černobilskom slučaju. »Literaturnaja Ukrajina« prilično je čitana u Ukrajini, ali to je ipak lokalni list. No članak objavljen 27. ožujka na njegovoj naslovnoj stranici i nije bio zamišljen da upozori najširu javnost na probleme černobilske nuklearne centrale, nego da upozori preko javnog glasila rukovodioce i partije koji rade u Černobilu da poprave svoj rad, te da upozori funkcionare zadužene za izgradnju i rad centrale da poboljšaju vlastiti rad i kontroliraju rad drugih.

Članak na naslovnoj stranici napisala je Ljubov Kovalovska iz gradica Pripjata, nedaleko od černobilske centrale. Ona se na početku članka pozvala na zaključke nedavno završenog 27. kongresa KPSS, te citirala neke misli sovjetskog partijskog šefa Mihaila Gorbačova i ukrajinskog partijskog šefa Vladimira Ščerbitskog. Potom je podsjetila na plan po kojemu je do 1988. Černobil trebao postati najveća atomska električna centrala na svijetu. No, napisala je autorica, 1985. planovi izgradnje nisu bili ostvareni, a radni moral kod radnika jako se snizio. Zbog toga je sada plan buduće izgradnje skraćena sa tri na dvije godine, što je otežalo izgradnju, dobavku materijala, te još više smanjilo disciplinu u centrali i na izgradnji novih postrojenja na istoj lokaciji. Autorica je potom kritizirala rukovodioce koji nisu ništa uradili da se problemi smanje, nego su pridonijeli povećanju teškoća, a to je kod radnika stvorilo uvjerenje da je rukovodstvo nesposobno. Autorica je potom podrobno objasnila radne i organizacijske probleme, kritizirala rukovodioce i inženjere, te napomenula da su se problemi koji su uočeni u prvom reaktoru ponovili i u drugom, i tako dalje. Potom je rekla:

»Te propuste plaćat će se slijedećih desetljeća.

U tome je pogriješila, jer do nesreće je došlo samo mjesec dana nakon ovog članka. Zbog činjenice da je članak objavljen očito je da je lokalno rukovodstvo znalo za nevolje u Černobilu, uostalom, javno je upozoreno i preko »Literaturnaje Ukrajine«. Izvan Ukrajine javnost, međutim, za te probleme nije znala.

Ipak, sa stanovišta sovjetske štampe, može se reći da je ona u slučaju Černobila ispunila svoju zadaću i odigrala ulogu koja joj je namijenjena. Upozorila je na teškoće one koji su za Černobil odgovorni. Nije na to upozorila cijelu sovjetsku javnost, na početku je i nakon nesreće sporo upozoravala na nesreću široku javnost.